

Életrajz 1945 októberéből ^[1]

Magyar táj orosz katonákkal

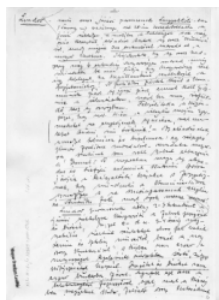
1944–1945 telén egy orosz tiszt bement a csongrádi katolikus templomba, ahol éppen szentmise volt. Mindenki megdermedt. A plébános zavarában és talán ijedségében igen hosszú prédikációba kezdett. Az orosz egy idő után – elunva a számára érthetetlen és érdektelen beszédet – egy karmozdulattal leintette a papot és hangosan odaszólt: „Dosztja propaganda! Davaj muzika!” A kántor nem tétovázott. Felcsendült az orgona hangja és mindenki megkönnyebbült...

Bevezetés

Az 1970-es évek elején hallottam a következő történetet: 1944-1945 telén egy orosz tiszt bement a csongrádi katolikus templomba, ahol éppen szentmise volt. Mindenki megdermedt. A plébános zavarában és talán ijedségében igen hosszú prédikációba kezdett. Az orosz egy idő után - elunva a számára érthetetlen és érdektelen beszédet - egy karmozdulattal leintette a papot és hangosan odaszólt: „Dosztja propaganda! Davaj muzika!” A kántor nem tétovázott. Felcsendült az orgona hangja és mindenki megkönnyebbült...

Nem vontam kétségbe, és ma sincs okom kétségbe vonni, hogy az eset megtörtént, és az ehhez hasonló kedélyes történeteknek is volt valóságalapja. A szovjet katonaság hosszú nyúló jelenlétével kapcsolatban azonban csak ilyen eseteket lehetett hallani és elmondani még a szűkebb nyilvánosság előtt is. Közben pedig az családi és az ismerősi körben terjedő szájhagyomány kifosztott lakásokról, „zabrálsórról”, féktelen erőszakoskodásokról szólt. Ha ez utóbbiakról - bár igen kozmetikázott formában - mégis szó esett egy-egy kiadványban, mint például a Karsai Elek és M. Somlyai Magda által szerkesztett *Sorsforduló* (Budapest, 1970.) című kötetben, a könyvet rögtön kivonták a forgalomból. A Szovjetunió és annak „felszabadító” Vörös Hadserege igen kényes volt becsületére és tekintélyére.

1990 után alapvetően megváltozott a helyzet. A történeti kutatás nem csupán azt dokumentálta, hogy az egymást követő kormányok megalakítását és személyi összetételét, a gazdasági, a politikai és a közigazgatási pozíciók elosztását a Vörös Hadsereg és a szovjet irányítás alatt működő Szövetséges Ellenőrző Bizottság (SZEB) határozta meg, hanem azt is, hogy a szovjet hatalmi tényezők a polgári lakosság életét is sokszor a legapróbb részletekig ellenőrzésük alá vonták, azaz a szovjet hadsereg valóban megszálló hadsereggé viselkedett. [Az előbbire lásd többek között Szűcs Lászlónak a korabeli minisztertanácsi jegyzőkönyveket publikáló kötetét (Budapest, 1997., 2000., 2003.), az utóbbira pedig Földesi Margitnak *A szabadság megszállása - A megszállók szabadsága* (Budapest, 2002.) című könyvét.]

[Képgaléria megtekintése](#) ^[2]

Az itt közölt dokumentum a Somogy megyei Lengyeltóti járás orosz parancsnokának önkényeskedéseit mutatja be. Első ránézésre talán még mondhatnánk, hogy a háború idején a katonák - bármely nációhoz tartozzanak is - sok mindent megengednek maguknak, és sokféle módon keserítik meg a polgári lakosság életét. Ez a történet azonban nem a front átvonulása időszakának állapotairól szól, hanem jó fél évvel az európai háború befejezése után, a nemzetgyűlési választások előkészületeinek időszakában játszódik. S hogy nem valamiféle kivételes, extrém jelenségről van szó, azt az bizonyítja, hogy a miniszterelnök haladéktalanul a SZEB elnökéhez fordult az önkényeskedő helyi parancsnok megfékezése, leváltása érdekében. (Az iratokból egyébként nem derül ki, hogy a SZEB intézkedett-e az ügyben. Más kérdés, hogy a SZEB vezetőjének nem is volt közvetlen utasítási jogköre a megszálló csapatok parancsnoksága felé.) A történet inkább tipikus, mint extrém jellegű az is bizonyítja, hogy ugyancsak Somogy megyében, a megyeszékhelyen, a választási küzdelemben a Vörös Hadsereg közegei valóban durván beavatkoztak: egyetemista fiatalokat tartóztattak le, és a szovjet katonai hatóságok napokon keresztül vallatták őket. Bár utóbb szabadon bocsátották az egyetemistákat, mindenki számára egyértelmű volt, hogy az intézkedésnek a választási küzdelemmel összefüggő politikai megfélemlítés volt a célja. (MOL XIX-A-1-1-77/eln./1945. szám.)

Az itt közölt dokumentumok a *Magyar Országos Levéltárban a Miniszterelnökség Általános Iratai* című állagban találhatóak, *XIX-A-1-j-1945-VIII-10 343. szám* alatt. A kézzel, tintával írt panaszos levél 1945. november 2-án érkezett a Miniszterelnökségre. A SZEB elnökének címzett átiratot Dálnoki Miklós Béla miniszterelnök még aznap kiadományozta, és az előadói ív tanúsága szerint az orosz nyelvre fordított levelet másnap - a nemzetgyűlési választások előtti napon - kézbesítették Vorosilov marsallnak. Az iratok példányainak másolatait mellékeljük közlésünkben.

Források

Levél a miniszterelnökhöz a Lengyeltóti járás orosz parancsnokának erőszakoskodásairól 1945. október

Lindov nevű orosz járási parancsnok Lengyeltótiiban (Somogy m.) vasárnap, október 28-án összedoboltatta a járási székhelyeken [!] a moziba a lakosságot, s ott négy órán keresztül előadást tartott az orosz kultúráról, amely mögött 300 esztendővel maradt el a magyar kultúra. Kijelentette, hogy az orosz hadsereg még hat esztendőig Magyarországon marad, amíg mindenki be nem látja, hogy Magyarország csak úgy boldogul, ha tagállamként csatlakozik a Szovjetunióhoz. A politikai pártok közül a Kommunista Párt az igazi párt, ennek kell győznie a választásokon, mert ha nem, vérfürdő lesz az országban.

Felszólította a közönséget, hogy november 4-én a választás napján gyermekeket ne engedjenek az utcára, mert nem lehet tudni, mi történik! Az előadás alatt, amelyet tolmácsa és bizalmasa: egy részeges pincér fordított mondatról-mondatra magyarra, senkinek sem volt szabad elhagynia a termet. A napokban maga az alezredek és tisztjei, valamint katonái sora járják a lengyeltóti házakat, s fenyegetőznek, hogy mindenki a kommunistákra szavazzon, s ne kacsingassa [!] Anglia és Amerika felé, mert azok messze vannak!

Lindov parancsnok átlag két-három hetenként a járási székhelyre kényszeríti a falvak jegyzőit és bíróit, reggel 9-től délután 3-4 óráig megszakítás nélkül részleteket olvas fel nekik Lenin és Sztalin műveiből, beszél a „nagy orosz kultúráról”, s közben nem egyszer a magyarságot legelemből önérzetében sértő, súlyos kifejezéseket használ. Jegyzőket és bírókat nem egyszer bunkerba zárat. Legutóbb ezt tette a balatonboglári főjegyzővel azért, mert a községben megjelent kóbor, zabráló orosz katonáknak nem volt hajlandó - írás nélkül - zsírt és lisztet, valamint bort adni. A parancsnok katonái vandál módon kipusztították a Balaton-parti

villákat, s még a szőlősgyőröki táborban elhelyezett nemi beteg katonákat sem tiltotta el attól, hogy magyar asszonyokkal és lányokkal erőszakoskodjanak. A magyar lakosság elkeseredése és gyűlölete oly nagy, hogy kirobbanástól lehet tartani. Azonnali leváltása volna jó, ha ez nem megy, pár amerikai újságíró jöhetne le november 3-ra és november 4-re. Féltő, hogy különben a lengyeltóti járás és székhely közönségének 50-60%-a nem mer leszavazni.

Fentiekre sok tanú van, közöltekéért vállalom a jogi és erkölcsi felelősséget.

XIX-A-1-j-1945-VIII-10 343. sz. (16. d.) Kézzelel, tintával írt, címzés és aláírás nélküli eredeti levél részlete, amely - feltehetőleg - egyéb kérdéseket is tárgyal.

**Dálnoki Miklós Béla miniszterelnök a panasz kivizsgálását kéri Vorosilov marsalltól
1945. november 2.**

10 343/1945. szám

Tárgy: Szovjet járásparancsnok erőszakoskodásai a Lengyeltóti járásban

Marsall Úr!

Legyen szabad felhívnom szíves figyelmét a hozzám beérkezett alábbi panaszra:

Lengyeltóti községben (Somogy m.) az ottani szovjet járási parancsnok (Lindov) október hó 28-ára összedoboltatta a lakosságot és Lengyeltótiiban előadást tartott. A többek között állítólag kijelentette, hogy a választásokon a Kommunista Pártnak kell győzni, mert ha nem, vérfürdő lesz az országban. Ezen túlmenően fent nevezett járási parancsnok tisztjeivel és katonáival sorra járja a házakat és fenyegetőznek, hogy ne merjen senki más pártra, mint a Kommunista Pártra szavazni;

2-3 hetenként a járás székhelyére kényszeríti a falvak jegyzőit és bírőit, ahol több órán keresztül - aközben, hogy az orosz kultúráról beszél - a magyarságot legelemibb önérzetében sértő, súlyos kifejezéseket használ; jegyzőket, bírőkat bezárat.

Legutóbb is a balatonboglári főjegyzőt azért, mert a községben megjelent szovjet katonáknak nem volt hajlandó írás nélkül zsírt, lisztet és bort adni.

Olyan hírek is vannak, hogy elnézte a balatonparti villák teljes kifosztását.

A fenti - és itt még mind fel nem sorolt - esetek miatt a lakosság elkeseredése e vidéken óriási, úgy hogy arra kérem Marsall urat, szíveskedjék mielőbb közbenjárni a tekintetben, hogy a Lengyeltóti járásban ezek a visszaélések megszűnjenek.

Fogadja Marsall úr őszinte tiszteletem nyilvánítását.

Budapest, 1945. november 2.

XIX-A-1-j-1945-VIII-10 343. sz. (16. d.) Az előadói íven géppel írt fogalmazvány. A miniszterelnök kézjegye az előadói ív első oldalán látható.

Címkék:

[SZEB](#) ^[3]

[Szövetséges Ellenőrző Bizottság](#) ^[4]

[Vörös Hadsereg](#) ^[5]

Kiadás: 5. évfolyam (2005) 2. szám

Forrás webcím: https://www.archivnet.hu/politika/eletkep_1945_oktoberebol.html

Hivatkozások

[1] https://www.archivnet.hu/politika/eletkep_1945_oktoberebol.html

[2] https://www.archivnet.hu/.../galeria_pop.php%3Fga_id%3D69

[3] <https://www.archivnet.hu/cimkek/szeb>

[4] <https://www.archivnet.hu/cimkek/szovetseges-ellenorzo-bizottsag>

[5] <https://www.archivnet.hu/cimkek/voros-hadsereg>